

ELŐFIZETÉS:
Egész évre . . . 6 ft.
Fél évre . . . 3 ft.
Negyed évre 1 ft. 50 kr.

A lap szellemi részét illető küldemények a szerkesztőnek, anyagiak a laptulajdonosnak küldendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

HIRDETÉSI DÍJ.
egy 1 hasábjos petit sor 10 kr.,
többesori hirdetésnél olcsóbb.
Nyitlér sora 25 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél 30 kr.

A hirdetések Bittermann Nándor könyv- és könyvnyomtatás-üzemében és a szerkesztőnél fogadtatnak el.
Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Megjelen minden kedden és pénteken.

Egyes szám ára 10 kr.

Gromon Dezső jubileuma.

Tizenöt esztendeje van annak, hogy Gromon Dezső a m. kir. honvédelmi miniszteri államtitkári méltóságát betölti.

Tizenöt esztendőt töltött el ebben a felelősségterhes, nehéz, óriási tudást, nagy akaratot és még több tapintatot követelő exponált állásban és ez a másfél évtized mindig újabb tisztelöket szerzett neki. Évről-évre gyarapodott tekintélye és mind egyre több bizalom, tisztelet és szeretet fordult feléje.

Gromon Dezső államtitkár, tizenöt éven át, mint a népszerű honvédelmi miniszter Fejérváry Géza báró kongeniális munkatársa, hervadhatatlan érdemeket szerzett a magyar honvédség fejlesztése körül.

Ő volt — s az ma is — a szó legjobb értelmében — a miniszter jobbkeze. Lovagias lény, az önfeláldozásig fokozott kötelességteljesítése, a honvédségi intézmény szeretete vezérelték áldásos munkásságában.

Az a szerény keret, melyet a jubiláló államtitkár állása elfoglalásakor talált, az eliramló idő folytán egy hatalmas organizmussá szélesedett ki, melynek alkotása ép oly grandiózus cselekedet volt, a mint annak vezetése, amely összes államférfiúi tulajdonságait akcióba léptette.

A miniszter oldala mellett tizenöt éven át dolgozott és kivette részét mind abból a fáradságos, küzdelmes munkából, a melynek eredményeképpen a magyar honvédség oda fejlődött, a milyennek azt ország-világ előtt büszkén, önérettel vallhatjuk.

Együttes munkájuk, honvédségünk fejlődését, virágzását hozták létre. Az ő ernyedetlen munkásságuknak a kitűzött magas, hazafias célra irányított hódító ereje létesítette azokat a fontos reformokat — különösen — szervezeti változásokat, a melyek másfél évtized alatt a m. kir. honvédségnél történtek.

Gromon Dezső közpályája.

Gromon Dezső mögött hosszú, a köztügyek szolgáltatásban befutott pályája van.

Közpályáját 1861. évben kezdte meg. A vármegye jegyzői karának tiszteletbeli tagja lett és a politikai küzdelmekben élénk részt vett.

A provizorium alatt egészen gazdaságának élt. Az

alkotmány visszaállítását után újra a küzdőterre lépett, megválasztván a megyei balközéppárt elnökének.

1869-ben választott meg első ízben országgyűlési képviselőnek a bódasági kerületben nagy többséggel, miután a bácsi — most tovarisovai — kerületet Vukovics Sebőnek engedte át.

Az 1872—75-iki országgyűlésen nem vett részt és ezen évek legnagyobb részét külföldön töltötte.

1875. évben a tovarisovai kerületben választott meg képviselővé s ezt képviseli a mai napig, kivéve azt az időt, melyet főispáni állásában töltött el, mikor a főrendiházban is tagja, majd meg jegyzője volt. A delegációban ugy is mint a főrendiház választottja részt vett.

1876-ban a bácsmezei rendkívüli árverek alkalmából mint kormánybiztos volt kiküldve és feladatainak sikeres megoldása után a király elismerését nyerte jutalmul. Ugyanezen év augusztus havában Bács-Bodrogh vármegye, Zombor és Szabadka városok főispánjává nevezetett ki. Mint ilyen nagy érdemeket szerzett a túlzó szerb törekvések elnyomása körül általában, különösen pedig Zomborban. 1878-ban Bosznia megszállása alkalmából fogantatott részleges mozgósítás körül szerzett érdemeiért a Szent István rend kis keresztjét nyerte.

1881. évben saját kérelmére Ófelsege által buzgó és bő szolgáltatásnak és kiváló érdemeinek elismerése mellett a főispáni állástól felmentetett; a belügyminiszter pedig állásától való megválasztásától és eddigi támogatásáért köszönetét fejezte ki.

1882. évben ismét képviselővé választott és mint ilyen a mentelmi bizottság elnöki állását töltötte be, a mire általánosan elismert lovagias jellege kiválóan alkalmassá tette. Ugyanez év őszén kormánybiztosi minőségben Pancsovára küldetett ki a csángók visszatelepítésének vezetésére és egyuttal a pancsova—kubini ármentesítő és vízszabályozási társulat kormánybiztosságával bízták.

Valamint Zombor városa a főispáni állástól történt megválasztásakor a törvényhatóság érdekében szerzett érdemei elismeréséül egyik utcáját ő róla nevezte el: úgy Pancsova városa is hasonló módon fejezte ki kormánybiztosi működése iránti elismerését és hogy mennyi vonzalmat és ragaszkodást tudott maga iránt kelteni a kormányzatára bizott területek lakosságánál, mutatja az is, hogy még most is évenként százával keresik fel ezen vidékek lakosai ügyes-bajos dolgaikban, tőle várván jó tanácsot és igazságot.

1884. évben a honvédelmi miniszterium államtitkárává nevezetett ki. Az akkor már honvédelmi ügyünk élén álló Fejérváry Géza báró honvédelmi miniszternek nagy reformáló munkájában segítő társa lett.

Államtitkári működése alatt több ízben érték Gromon Dezsőt a legmagasabb és legelismertebb királyi kitüntetések. Előbb a II-od osztályú vaskorona renddel, majd a valóságos belső titkos tanácsosi ranggal, végül pedig a Ferenc József rend nagy keresztjével fejezte ki neki a király ófelsege bokról érdemei iránti elismerését. Gromon Dezső államtitkár a magyar parlamentben

a tovarisovai választókerületet képviselő. Ritkán balljnk szavát, hisz csak honvédelmi kérdésben szólalt fel, ezekben a kérdésekben pedig a kritikánál alig enged teret az ő és minisztere tevékenységére. A költségvetés idején plenári s tárgyalása alkalmával a miniszter betegsége folytán ő képviselte a honvédelmi tárcát a parlamentben, a mely azzal fejezte ki előzékenységét iránta, hogy ugyszólván felszólalás nélkül alig egy óra alatt megszvazta az előirányzatot.

A jubileumi ünnepély.

A jubileumi ünnepélyről szóló tudósításunk a következő:

Október hó 10-én, a mikor, mint bármely más munkanapon Gromon Dezső megjelent hivatalában, a miniszterium tisztikara nevében Fejérváry Géza báró miniszter, Láhner Győző altábornagy és Gruz Albert miniszteri tanácsos üdvözölték.

Maga a miniszter mondotta az üdvözlő beszédet. A következő szavakat intézte államtitkárához:

A mai napon telt be tizenötödik éve, hogy ófelsege a király a magyar királyi honvédelmi miniszteriumba államtitkárnak legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott. En tizenöt év előtt is, régtől fogva a legőszintébb tisztelő voltam és ez a tisztelet, látván a te kiváló tulajdonságaidat, tapasztalván a te jeles képességeidet és szorgalmadat, napról-napra fokozódott. De ez alatt az idő alatt a te pártatlan igazságszeretetedet mást is megszerzett neked: a mi munkatársainknak, a honvédelmi miniszterium tisztái és tisztviselői karának tántoríthatatlan ragaszkodását, igaz szeretetét. Öszinte szerencsekívánatomat és munkatársaim üdvözlését vagyunk itt nálad tolmácsolni. Tudjuk, hogy a mint én, úgy te sem szereted a zajt, a pompát, azért csak hárman jöttünk a miniszterium képviselőtében s ezzel az irással fejeztük ki legőszintébb üdvözlésünket, szerencsekívánatainkat. S a mikor ezt neked átunytom, arra kérek, hogy a meddig én itt vagyok s a magyar honvédelem ügyét én vezetem, támogass továbbra is jeles szakképzettségeddel, ügybuzgalmaddal. S arra kérjük mindnyáján az egek urát, hogy téged jó egészségedben, erőben a magyar haza és a honvédség javára nagyon sokáig éltesen.

Ezzel a miniszter átadta az ünnepeltnek a gyönyörű ornametikkával, zománczással díszített kőtesbe foglalt emlékkönyvet, a melynek első lapján kaligrafikus irással a következő sorok olvashatók:

Nagyméltóságú Vajszkai és Bogyáni Gromon Dezső honvédelmi államtitkár urat, államtitkárságának 15-ik évfordulója alkalmából, mélyen átértett tiszteletének és hálás szívből fakadó szeretetének őszinte jeléül igaz örömmel tiszteletteljesen üdvözlő a magyar királyi honvédelmi miniszterium tisztái és tisztviselői kara.

Budapest, 1899. november hó 10-én.

A második oldalán s a többi lapon az aláírások következnek, a melyeknek sorát báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter neve nyitja meg.

Gromon Dezső államtitkár a miniszter üdvözlő beszédére a következőképen felelt:

A „BÁCSKA“ tárcája.

Hogyha zivatar van...

Hogyha zivatar van
Készülődő félben,
Elsápad a napnak
Arca fenn az égen;

S ha már dörg a villám
A vihar ajkáról,
Véresen bukik le
A látóhatárról.

Ha az ifjút a lány
Csalja, csalogatja,
Olyan bánatosan
Halovány az arca;

S mikor az a csalfa
Végkép odahagyja,
Hulló könnyeitől
Piros lesz az arca.

Kerold Gyula Béla.

MARGIT.

(Véga.)

És mult az idő. Eltemette a régi emlékeket, a fájt sebek is látszólag behegedtek már. A szomorú menyasszonyból halványarcú asszony lett, kötelességtudó, hű felesége urának, szerető édesanyja gyermekeinek.

Nagyon visszavonultan élt. Nem járt sehova és meglegedett, boldognak látszott. Azonban azt az édes-bus vonást, a mely arcán átvonult és a melyben egész multja tükröződött vissza, nem tudta sem a szerető férj csókja, sem az apróságok bohósága eltüntetni.

Látszott rajta, hogy szenved, iszonyuan szenved. Kertli a zajos társaságot, — inkább ájtatos és kora reggel, midőn még mindenki alszik, egy órát rendszeren a templomban tölt.

Ilyenkor aztán átengedi magát annak az érzésnek, mely még mindig urálja és sirva imádkozik.

Hogy miért, tán maga sem tudja, de érzi, hogy csak ez a szent hely méltó arra, hogy érzelmei kitörését magába fogadja és enyhülést nyújtson neki.

Imádkozott, hogy ne találkozzék soba Imrével! Pedig másképp volt rendelve. A városka állandó katonaságot kapott, ugyanazt a századot, a hol Imre most már mint kapitány szolgálta a hazát.

Margit most még kevesebbet járt ki, egész idejét a gyermekeinek szentelte.

Odavonta magához a kis fiát, elbábrált fejcsékjén, össze-vissza csókolta, — majd meg idegesen toltta el magától és felugorva, szinte rohanva futott be a házába.

Egész lényét kimondhatlan érzések uralták. Néha ábrándozik, mint hajdan, ilyenkor mindig kisírt szemekkel találta; olykor zongorázni kezdett, szomorúan, csendesen, ilyenkor is csak ráborult a zongorára és sirt, sirt.

A szép nyári estét a parkban töltötte. A férj, kinek fel sem tűnt már az asszony magaviselete, kinek ezt szeszélynek magyarázta, nem találva szórakozást a családi tűzhelynél, hát máshol kereste azt — a mit meg is talált.

Margit tudta ezt, de fájt szívvel türt és hallgatott, tudta, hogy ő az oka mindennek.

Egyszer, a mint ismét ábrándjainak adta át magát, alig vette észre, hogy nyílik a kertajtó és Imre lép be rajta.

Nem látta, míg előtte nem állt, akkor azonban reszketni kezdett, szivdobogást kapott és gyenge szervezeteinek elég volt az izgatottság arra, hogy elájuljon. Magához térve, Imre állt mellette.

— Margit, kezdé szünet mulva, hosszú öt esztendő után, mely láncolata volt örültes szerelmem okozta kínjaimnak, eljöttem ismét magához, megkérdezni, megtudni azt, vajjon maradt-e csak szikrája is szívében a szerelemnek.

Látja, öt évig kitűzöttem, szenvedtem azért, hogy meggyőződtessenem, hogy az én szerelmem nincs időköz kötve, mint azt maga vágta az arcomba. Az öngyilkosság eszméjét háttérbe szorította az a tudat és elhatározás, hogy mi egymáséi leszünk mégis, hogy az Isten nem hagyhat ily szerelmet jutalmatlanul és maga az enyém lesz mégis. Margit, eljöttem megkérdezni akar-e enyém lenni örökre, elválaszthatatlanul?

— Imre, felelt az asszony fájdalmasan, gyermekeim vannak, férjem... a világ...

— Ne törődjön semmivel, joga van boldognak lenni. Jöjjön, kövessen, a kocsi vár.

Az asszony megrázkódott. Iszonyu lelki harc keletkezett az anyai szeretet és szerelem között.

— Csak még egyszer csókoljam a gyermekeim sorra... csak még egyszer lássam őket, Imre, akkor nem bánom, győzzön felettem a szerelem.

A férfi tudta, hogy ez a bucsuzási jelenet megingathatja az asszonyt, tartóztatva:

— Ne menjen, édes Margit, — nézze, egy hét mulva, ha nyilvános lesz ez a dolog, eljön értük; maradjon — és megragadta hévvel az asszony kezét — hisz ugy szeretem!

— Visszajövök Imre, — várjon rám!

Az asszony bement a gyermekekhez.

Azok meglátva anyjukat, örömmel szaladtak feléje; a kis fiu megszólalt:

— Anyika, a Margit sir, azt mondja, hogy a feje fájt és szomjas és nem ad senki vizet.

A kis szöszke Margit tényleg sápadtan fektött a diványon; a szobában senki, — elhagyatva, mint két árva, ültek csendesen, egyedül.

— Nem hagylak el benneteket, én édes véreim, egyetlen vigaszom, boldogságom.

És zokogva ölelte, csókolta őket.

Iszonyu vihar vonult át lelkén; a sokat szenvedett igaz szerelemnek egy életen át sóvárgott célja, vágyai teljesülésének tudata és az anyának mérhetetlen szeretete közt. Az utóbbi győzött. Lesült mérszálához, hogy tudára adja Imrének elhatározását.

Nagyméltóságod megjelenése rám nézve a mai napon kiváló kitüntetés. Nem volt, de nem is lesz államtitkár, a ki tizenöt éves munkálkodása jutalmul abban a nagy kitüntetésben részesül, a miben engem most részesítenek, hogy nagyméltóságod személyesen a kebelbeli munkatársak kitűntetéseivel egyetemben nekem szerencsét kíván. De csakis nagyméltóságodnak lovasias és nemes érzelmei voltak képesek érdemeimet, ha vannak, ily leereszkedő és kitüntető formában megjutalmazni, a miért legforróbb köszönetemet tolmácsolni alig is tudom.

Őnök pedig, tisztelt uraim, — folytatta Lahner altábornagyhoz és Gruz miniszteri tanácsoshoz fordulva — vigyék el az én üdvözlétemet jó kívánságait ezen a kedves módon kifejező munkatársainknak, mondják el, mint szem- és fültanuk, a mit itt hallottak és mondják el, hogy könnyű volt nekem ónagyméltóságának a megelégedését, szeretetét kinyernem, mikor működésomban az önök odaadó támogatására mindig számíthattam. Köszönöm a szíves ovációt, munkatársaim támogatását ezután is szeretettel kérem.

Ezzel vége volt az ünnepségnek s egy sereg személyes üdvözlés következett.

Üdvözlések.

Az üdvözlések sorát Bolla Kálmán altábornagy nyitotta meg, a ki a honvéd főparancsnokság szerencsekívánatait tolmácsolta egy hétagu küldöttség élén. Azután Dániel Ernő báró, volt kereskedelmi miniszter, Perczel Dezső, a képviselőház elnöke, Klocsubár, Valentin altábornagyok jöttek.

Egész halom üdvözlő távirat is érkezett. József főherceg Alcsuthról a következő táviratban gratulált:

Fogadja Nagyméltóságod a beköszönő tizenöt éves államtitkári évfordulóhoz legőszintébb üdvözlétemet azon óhajjal, hogy még számos évekig örvendhesen a honvédség üdvözléses működésének.

József főherceg.

Darányi Ignác dr. földmívelésügyi miniszter Tatáról a következő telegrammot küldötte:

Érdemteljes államtitkári működésed tizenötödik évfordulóján fogadd őszinte szerencsekívánataimat és hazafiai üdvözlétem nyilvánítását.

Darányi Ignác.

Paar gróf és Bolfrass főhadsegédek is üdvözölték Gödöllőről. A távirat a következő:

Báró Fejérváry Géza császári és királyi tábornagy, honvédelmi miniszter urnak. Excellenciád és Gromon őrcellenciája kérjük, fogadják legőszintébb szerencsekívánatainkat, eredményteljes működésük tizenötödik évfordulója alkalmából.

Gróf Paar, Bolfrass.

Gromon Dezső rendkívül melegsívű, jótékonyagra mindig kész ember s kertletében is, Budapesten is, szülőföldjén is, egész sereg szegény nép szorul évről-évre az ő támogatására. A palánkaiak megemlékeztek jubileumán az ő jótévedéseiről és a következő távirat érkezett tőlük: Az isten tartsa meg nekünk kegyelmes urunkat még igen soká. 128 család nevében: Kuhn József és Fenter Péter.

Zombor város törvényhatósága és tisztikara nevében Dekker Pál helyettes polgármester távirat útján üdvözölte az államtitkárt, a mire a következő meleg-hangu távirati válasz érkezett:

Gromon Dezső válasza.

A város közönségének és tisztikarának kitüntető figyelmét és irányomban táplált azon megtisztelő rokonszenvet, melynek kimutatására ez alkalmat is felhasználni szívesek voltak, őszinte szívből köszönet és azon óhajomnak adok kifejezést, hogy bőkezű adományaikért vajha csak egy kis részt volnék képes a hála adójából leróni. Gromon, államtitkár.

A diszebed.

Fejérváry Géza báró honvédelmi miniszter Gromon Dezső államtitkár jubileuma alkalmából diszebedet adott, melyen a következők voltak jelen: Bolla Kálmán, Láner Viktor, Jablanczy Sándor altábornagy, Csesznák Benjámin, Bihar Ferenc, Stesser György és Major Árpád

„Imre!

Csak egy cél lebegett szemeim előtt, mint boldogtalan leány és boldogtalan fiatal asszony — a maga birhatása. Csak egy cél teszi a lemondást elviselhetővé, és ez gyermekeim jövője.

Az enyém nem számít. Martir vagyok, áldozata egy sirig tartó szerelmeknek és nincs elég erőm és lelkiismeretem, eldobni magamtól mindent, mindent...

Talán, ha úgy lép fel velem szemben, mint uralgó a szolgálójával: parancsol, fenyeget, erőszakol, szinte szuggeralja az engedelmisséget, — akkor talán leteszem a fegyvert és megyek, követem magát, mint szolgálja a parancsolóját. De midőn egy utolsó csókot enged a gyermekeim, az én véreim ajakára lopni, akkor ne csodálja és bocsássza meg, ha az anyai szeretet felülmelegedik a szerelmes asszonyon és feledtetni azon kinokat és fájdalmakat, a miket csak a sir enyhítene.

Ez a szerelem, midőn megszületett, a lemondás szegődött hozzá testvértől, minék élesztgesztik a reménytelen, midőn a célja csak gyalázat.

Hagyjuk el egymást Imre! befutom egyedül szomorú pályámat, ne nehezítse meg elhatározásom közellétével. Bocsásson meg és imádkozzon értem.

Margit."

A levelet rögtön, még mielőtt megbánhatta volna elhatározását, Imrénél elküldte.

Aztán kitört belőle a vesztett boldogság fájdalma; lemondott mindenről, most már sötét, bánatteljes a jövő. Úgy érezte, a szíve megszakad; magához szoritotta a csodálkozó gyermekeket és keserves sírás között, szag-gatottan, szinte hangosan kiáltva beszél hozzájuk:

— Ti mentettetek meg az apátoknak, magatoknak, ne adjatok okot rá sóha, hogy átkozzalak benneteket érte!...

Edith.

tábornokok, Hanskari Sándor tábornok-hadbíró, Korniss Károly gr., Bernolák József főtörzserővez, Gruz Albert és Rubovits Miklós miniszteri tanácsos, Terböcz István osztálytanácsos, Nyíry ezredes, a Ludovika-akadémia parancsnoka, Algya Sándor, Szilavy Béla, római Horváth Jenő, Gunzl Antal és Balta Béla alezredek, Payr Vilmos miniszteri titkár, Ferdinandy Géza dr. segédtitkár, Harnaszy Dezső dr. miniszteri fogalmazó, Bogdaffy Ferenc főigazgató, Gedeon Andor igazgató, Varga Emil, Tanárky Béla, Tallián András kapitányok stb. Az első tőzstöt Fejérváry báró mondta, felkészítve a jubilánst. Gromon Dezső államtitkár meghatottan válaszolt a miniszter üdvözlésére. Végül Gruz Albert miniszteri tanácsos köszöntötte fel a minisztert és államtitkárt.

Ezekben számolunk be a Budapesten lefolyt jubileumi ünnepélyről. Lelkében a legnagyobb örömmel e vármegye őszlakossága is részt vett.

Hisz itt e földön ringott bölcsője, itt telt el ifjusága, itt áldozott mindig a köztgy oltárán és ide fűzi őt a szülőföld iránt érzett igaz, önfeláldozó szeretete.

Vármegyénk közönsége tisztelettel és hódolattal üdvözli kiváló, nagy fiát jubileumán, mely mint az általános szeretetnek és becsülésnek teljes kifejezése dícsőíti e szép emléknapot örökké!

A szülőföld tisztelgése.

Gromon Dezső jubileuma alkalmából vármegyei tisztelői és ismerősei közül többen és a tovarisovai válaszókerületből a válaszótk egy küldöttsége tegnap a fővárosba utazott és ma délelőtt 11 órakor fog az államtitkárnál tisztelegni. Este az „Angol királynő” szállóban diszvacsera lesz. — Ezen tisztelgésről, mely a szülőföld szeretetét fogja a jubilánst államférfinnak tolmácsolni, jövő számunkban részletes tudósítást hozunk.

Művészi izlésirányok.

— Gozsdu Elek előadása. —

A zombori szabad lyceum előadásainak sorát vasárnap délután kezdette meg.

A város háza nagyterem ez alkalommal zsu-folási megtelet előkelő közönséggel. Megjelent ott társadalmunk színe-java és az ülőhelyeket nagyszámu díszes hölgyközönség foglalta el. A nagyteremnek minden zuga tömve volt és igen sokan a mellékteremben szorultak össze.

Pont négy órakor foglalta el Gozsdu Elek kir. törvényszéki elnök, a kiváló író, az előadói székét és előadást tartott a „művészi izlésirányok”-ról.

Előadása bevezetésül a zombori szabad lyceum rendező bizottsága nevében örömmel üdvözölte a nagyszámu közönséget, ennek nagy érdeklődésében látja a szabad lyceum kitűzött céljának helyességét és áttér előadásának tárgyára.

Élénk vonásokkal festette az összes művészi izlésirányok fejlődési történetét, jellemezte külön sajátosságait és a köztük lévő ellentéteket összehasonlítva a műtörténelemből vett példakkal illusztrálta.

Előadási modora könnyed, folyékony, elragadó és hangulatkeltő volt.

Hallgatósága áhitatos csendben, feszült figyelemmel kísérte előadását és nagy érdeklődéssel leste minden szavát.

Előadása befejeztével a közönség frenetikus tapsviharral és éljenekkel adózott a jeles előadónak a nyújtott szép élvezetért.

Előadásának főbb mozzanatait kivonatolva a következőkben közöljük:

Művészi izlésirányokról mai napság már mindenki beszél, de valódi lényegét kevesen ismerik, mert kevesen foglalkoznak vele.

A huszadik századnak művészi izlését, hogy megérthessük és méltányolhassuk, a művészet történetében kutatnunk kell azokat az előzményeket illetve a törvényeket, a melyekből a művészeti irányok keletkeztek.

A pogány művészet akkor állott virágzása tetőpontján, a mikor a kereszténység keleten Kis-Ázsia és Arabián át már Konstantinápolyban is elterjedt, a mely még akkor Byzancz volt. A hatalmon lévő, uralkodó vallás minden más vallást elnyomott és tördőzt.

A régi kereszténység nemcsak vallási, hanem művészi kulturáját is, titkos elrejtett helyeken, barlangokban ápolta, a hol a hatalmon lévő vallás nem üldözhet.

A képzőművészet e szűk körbe szorítva csak alig-alig fejlődhetett. Minden felekezetnek szüksége volt arra, hogy a vallás kitéfjett oly formában állítsa a hívő elé, hogy azt láthatóvá, érzékelhetővé tegye. A pogány világ azonban még oly közel volt és az ó-keresztények az emberi formában való érzékelést, nehegy bálványimádás legyen belőle, az Isten fogalmát a görög alfa- és omega betűkkel jelölték. Ez volt az első keresztény simboluma az Istenségnek. Vagy kiírták Ichtis, ez volt az a jel, melyben az Istenséget látták.

A kereszténység folytatta hódító, térítő munkáját. IV. Konstantin császár is keresztény lett és vele a gazdag, hatalmas byzanci udvar. Byzanczból Konstantinápoly lett. A császár áttérése a kereszténységnek is nagy tekintélyt adott és a kereszténység most már bátrabban hódolhatott az isteni kultusznak. Gazdagsággal, pompával, luxussal vették azt körül. Drága kincsekkel, arannyal, ékszerrel, csillogó formában nyilvánult meg.

A magtárakban, a hol az oltárok voltak, a legnagyobb fényűzést fejtették ki.

Olafesték még nem volt, freskók sem voltak temperas színnel festettek, a mely nem ragyog és a pogány mozaikot vették át.

A mozaikot a rómaiak a padlókon alkalmazták, ők ezt a falakra vitték és az Isten képével, a szentekkel festették be. Egy ilyen kép Jézust mint pástort örökíti meg, a mint nyáját őrzi. Alakja egy ifjú római tunikában pástorbottal a kezében, a háttérben egy római lakház. A háttér kéksínű volt, ezekbe rajzolták az alakokat

emberi formában. Érdekes momentum, hogy ez alakok arcáról bizonyos egyenlő szigor, merevség tüköröződik, csupa idős öreg emberek. Az alakok ily ábrázolását kánonokban mondották ki, ezt az arckifejezést még most is lehet látni a gör. kel. templomok ikonostázain. Semmi változatosság, merev egyformaság jellemzi.

A festészet a román stílusban az építészetnek kiegészítő része, alárendeltje volt.

A XII. században kezdetét vette a góth stílus. Az északi népek a román stílus egyszerű íveit nem a csúcsokra vitték át. Ekkor elhagyták a kék alapot, helyébe lépett az arany a'ap és ebbe rajzolták a szentírás jeleneteit. A mig Jézus alakja még most is római redőzetben van, lágy bámulatosan szép ráncozattal, addig a többi alakok a cézári udvar szingazdag, arany és ezüsttel áttört ruháiban vannak ábrázolva, a melyben az udvar a nyilvánosság előtt megjelent. A mysticismus iránti hajlam lépett előtérbe.

A mikor az épületeket 1/3-ad részben pillérekkel kezdték ellátni, megszokták a széles fal és ablakokra osztott.

Ekkor vette kezdetét az abakfestés. Fontos dolog ez, mert mig az ablak magas és keskeny, az alakoknak tehát ehhez kellett alkalmazkodni. Az öreg, szigorú arcok eltűntek, hullámos fűrtű, fiatal alakok foglalták el helyüket. Fiatal, szép alakok ezek. Igazi lovagok: a női kultusz és Mária kultusz hívei. Ekkor jelenik meg először a fiatal arcú Madonna is. A nők iránti lovasiaság, édes érzések ragyognak ki a festett alakok szeméből. Ha nézzük, a rég eltűnt regényes lovagkor szép meséi ébrednek fel lelkünkben. A lovagkor érzelmei-világát jelentik és rögtön éreztük magát a kort őszinte hitével. A férfi hő és hódol a nőknek. A kor egész poezise árad reánk e falakról.

Nagy változást és fordulatot hozott e korba Amerika fölfedezése. A tudományt, művészetet, költészetet a kolostorokban művelték. A kutató elmék a lomtárakból előhozták a pagányirokat Plátót, Aristotelest, Sokratest, a csintalan római költőket Catullust, Vergiliust és érezni kezdték, hogy ezek az igaz könyvek. A föld mélyéből felszínre került egy-egy szobor, freskó. Összehasonlították a mult idők költészetét és művészetét, belátták a nagy különbséget és neki indultak a szűk korlátok lerombolására.

Igy kezdődött a renaissance. Giatto florencei festő volt az első, a ki freskóin először használt modern modelleket. Ő festett először emberileg igaz arcaikat.

Fra Angelico Beato pap volt, és az föld között élt, festette a csodás emberfeletti angyalokat, a melyekről az anyai szeretet fenséges érzeme sugárzott.

A XIII. század végén felfedezték az olajjal való festést, mely csakhamar egész Európában elterjedt.

Az első kiváló festő e teren Leonardo da Vinci, egy universalis genie festő, szobrász, mérnök, építész és orvos volt egy személyben.

Képe, mely Milánóban a „Sancta Maria della Gracia” templomban van: az utolsó vacsora. Ez a kép sok viszontagságon ment keresztül és valóban csodálatos, hogy még meg van. Falra festette, a falak nedvesek voltak és egy prior ajtót vágatott rajta. Ez még nem volt elég, ekkor jöttek a restaurátorok. Két frikó, — mert másnak nem lehet nevezni — a restaurálást akként végezték, hogy a képet átfestették.

Később ezt a merenyletet a műkincs iránt úgy tették jóvá, hogy a festéket lemosták és így a mi még meg volt, azt megmentették. A képnek különben két korabeli há másolata és 2 rezkarca van meg.

Ez az első kép, a melyen emberi szenvedélyek vannak kifejezve. Azt a jelenetet ábrázolja ugyanis, midőn az utolsó vacsoránál Péter apostol Jézus felé közeledve ez azt mondja neki: „Bizony, bizony mondom nektek, ma még valaki köztetek el fog engem árulni.”

Az áruló Judás arcán a meglepetés, a megdöbbenés, a félelem mesteri vonásokkal van megörökítve.

A többi 10 apostol mindegyikén más-más érzés van kifejezve.

Ez a renaissance első igazképe.

Michel Angelo már az a művész, ki teljesen szakított a stílus tradícióival és minden modellt nélkül a blokk elé állva márványba vési Mózeset. Mózes eme remek szobra II. Gyula pápa sírjára volt szánva, de a pápa előbb halt meg és így került a római vasas szent templomba. A ki ezt nézi, csodálat és bámolat fogja el.

A sixtini kápolnában őrzött sybillákban, evangélistákban jóslatszerűen érezteti azt az ideált, hogy a Megváltó el fog jönni.

Gyula pápa álma egy kifejező ember arc, álom közben, egész profán dolog. A ki nézi, mégis elandalog rajta, mert az álmot nem tudja másnak képzelni.

Uj művészeti irány lépett előtérbe és elragadta magával minden nemzet művészetét. Mert igazva Zólának, a ki azt mondja: „a művészet egy darab természet,” a mint azt egy temperamentumos ember látta.

Hozzájárult ezen művészi izlés irány fejlődéséhez a fölvilágosodás, az egyéni és politikai szabadság utáni vágy. A művészet megjelenése egy momentum, mely azt jelenti, hogy nem a művészet csinálja a kort, hanem a kor teremti a művészetet.

A barokk stílus is dominált egy időben. Bizarr ruházat, állás, érzés voltak tárgyai.

Egy velencei festő az emausi menyegzőt, Jézust kivéve, a többi alak velencei kosztümökben van festve. Ilyen Jézus keresztelője is.

Előadó a barokk stílusnak ily érdekes emlékét a rigyicai róm. kath. templomban is látta. Rigyica valaha a Kovách család dominiuma volt, a melyet királyi donáció útján nyertek és így a kegyuraság is az övék lett. A kegyur rigyicai Kovách Imre építette a szép templomot. Az oltárt készítő szobrásznak Szent Imre és Szent Katalin szobrához modellül a kegyuri párt vette és szobruk még ma is ott áll az oltár mellett. Kovách Imre és Szent Imre a Mária Terézia korabeli testőrségi egyenruhákban és neje (Szent Katalin) az akkori nemes magyar nők diszruhájában.

Az építészetben is nyomokat hagyott a barokk stílus a formák tulzáásával. Ilyen a római Pezzaló palota, mely összetétele a római és góth stílusnak, a mely a renaissanceot egy ideig kíséri.

A század vége felé a természetes kultuszának elensége az idealismus. A francia forradalom idején érte el tetőpontját. A népelemből vett képeken a bárányok nyakán vörös szalag van, a pástoriának rokokóban őrzi a nyáját és a pástoriu gitárt pengét.

Ez az eltévelyedés általában a hatvanas évek elejéig tartott.

Ekkor lépett fel Menier az „en plein air” iránynyal. Kinevelték, bolondnak tartották, de titokban utánozták.

Menier nem volt képes tért hódítani életében, csak halála után. Életében sokat festett és bohém volt. A mikor meghalt és művészi ízlés irányba hódított, a francia kormány drága pénzen vásárolta össze az alsó nép rétegéből képeit.

A idealizálásnak kora lejárt, mert idealizálni nem lehet azt, a mit megfesthet a művész a természethez közel. Mindent úgy kell látni, a mint van, a természetben minden szép, minden a művészet birodalmába tartozik.

Igy van ez az embernél is. Az embernél nem azok a vonások, külsőségek alkotják a fizikai határvonalat, nem arc, az orr, a ruha, hanem az, a mit színből nem lehet kifejezni, az erkölcsi tartalom. Nem fotografikus hűséggel kell az embert lefesteni, hanem erkölcsi tartalmát kell a képen visszaadni és ez másképp nem lehetséges, mint visszaadni karakter hangulatát és ezzel a művészi ízlés irányba a symbolizmus terére lépett.

Ilyen képet előadó nálunk csak egyet látott Ferenczy festő művésztnek Feszti Árpádnét ábrázoló képét. Mellette még Mednyánszkyt említhetjük.

Ezen művészi stílusnak is meg vannak a maga tévedései és vadhajtásai, a mi leginkább a bizarr színekben nyilvánul. Oly abszurdumok is vannak mint violaszínű köd, felhő stb., de hát ez azon körülménynek tulajdonítandó, hogy az újabb fölmerült művészi ízlés irányok elvei még nem tisztultak meg teljesen és e tekintetben valóságos chaosz uralkodik.

A jövőben azonban a művészi stílusnak feltjait elfognak tűnni és a maga teljes szépségében fog fölrágnia a modern kor művészi ízlés irányja.

Szinészet.

Katona József örökbecsű tragédiájával, a **Bank-Bán**-nal nyitotta meg Deák Péter szinigazgató az idei szezon. Hogy egy magyar szinigazgató a legmagyarabb, legnemzetibb tragédiával vonul a színpadra, afelett csak örömtűnetet tudnók kifejezni, ha egyúttal az az előadás méltó is volna a darabhoz. Bár tisztelettel koncedálok, hogy mélyen leszállított igényekkel hallgattam végig az előadást s mérlegeltem azt a súlyos körülményeket, melyek között a zombori szinigazgatónak reuzálni kell: a bemutató előadásra igen kellemetlenül éreztem magamat. Nem a minden kritikust jellegző malicia szól belőlem, hanem kizárólag az őszinteség. Távoll ál tőlem, hogy az első előadások közvetlen impressiói alapján bírálok a társulat fölött. Ez merőben helytelen volna. Nem is fogadom el úgy az előadást, mint a drámai ensemble bemutatkozását. Ezt a jövőre hagyom. A Bank-Bán előadásával inkább úgy foglalkozom, mint egy hevenyében előkapott, főpróbára nélkül színpadra hozott kísérletezéssel. Igen, ez a helyes kifejezés: drámai kísérletezés. Mert az volt ez az előadás. Drámai kísérletezés, mely elég tragikus veget ért.

Jó fél ház előtt gördült fel a függöny s a színházi zenekar ünnepi nyitánya után Gyárfás Ödön szavalta el „Isthon vagyunk” című prólogját. A megalapított hangulatos prólogot megtapsolta a ház. Fentebb már általánoságokban nyilatkoztunk az előadásról. A mi az egyes szereplőket külön illeti: Bank-Bán-nal a társulat baritonistája birkózott meg: Gyárfás Ödön. Tisztelettel alulírott megengedi, hogy Gyárfás Ödön igen ambiciózus, korrekt gentleman, ki tressz órában prólogokat ír. Sőt még azt sem vonom kétségbe, hogy Gyárfás Ödön el tudja egy operett, bariton partiját énekelni, de azt már csak engedje meg nekem Deák szinigazgató és Gyárfás Ödön, hogy ő nem Bank-Bán. Akár hogy verte is a mellét a dühöngő Gyárfás, sehogy sem bítem el neki, hogy ő az a hatalmas főúr, a királyné gyilkos Bank. Gyárfás csak Gyárfás maradt, vagy ha tetszik csak — baritonista. Abhoz, hogy valaki Bankra vállalkozzék, igen lényeges belső tulajdonságokon kívül igen lényeges külső kellékek is szükseggel lettek. Így, hogy egyebet ne is említsek: hatalmas alak, flexibilis organum, kifejezőteljes arc. No és ezeken kívül hol vannak még a magával ragadó pathosz, a lobogó szenvedély, a perzselő indulat? Hol van a temperamentum, a tűz, az erő? Ezekből a lényeges kellékekből Gyárfásnak ugyan mi volt meg? Az igyekezése és ambíciója. Miért is megbocsájtható neki, hogy egy, az erejével semmiképpen összhangba nem álló feladatra vállalkozott.

Valamivel több jót írtunk Murányi Juliskáról, ki Melinda szerepében figyelemre méltó alakítást produkált. Bár még erősen modoros a játéka, a félszűzesség alól is kicsillant a drámai szende talentuma. Melegen szívesen fogadta a ház és nagyobb jeleneteit tapsviharral honorálta. Székely René az új tragika, Gertrudis királyné szerepében mutatkozott be. A törekvő színész valóssággal roskadozott feladatának sulya alatt. A göggel, döllyfel, szenvedélyvel eltelt meráni Gertrudból egy élemedett asszonygágot produkált, kinek a gögje affektáció, a haragja komikus.

Vadász Lajos Petur-bánja megállható volt. Sok jelenetet pathetikusan kreált, bár a finomabb detailek színészére az organum nem való. Élesen kivált az ensembléből Palágyi Lajos, ki Biberachot tudással és temperamentummal játszotta meg. Alakítása szinte befejezett volt. A harmadik felvonásbeli meghalási jelenetében ép annyi volt a reális, mint a művészi elem. Lorándi Tivadar tenoristának felvitte a művezetőség a dolgát, őt illetvén II. ik Endre királyi trónusába. Hogy tenoristának sem lehet valami briliáns Lorándi ur, azt abból gyanitom, hogy bár költára szedte a Katona József jambusait és inkább énekelte, mint szavalta II. Endre szerepét, de ez az ének is kétségbeesés bus dana volt.

Beczkó József Tiborcát kell még különösebben kiemelni, ki nagy rutinnal, sok közvetlenséggel mutatva be Katona e pompás alakját. Nyílt színen is kapott tapsot. Játsoztak még Ernyei (Ottó), Ernyei né (Bendeiben Izidora), mindketten ápathoszszal és hatástalanul.

Vasárnap két előadás volt. Délután zónában adták a **Goldstein Szami** című életképet és este Vidor Pál pályadíjnyertes népszínművét, az **Ingenyélők**-et. Erről az előadásról már jót is írtunk. Itt már volt egyes szereplőkben élet és mivel általában a szereplők erejűkhöz mért teritoriumon próbáltak, az eredmény is más volt, mint az első estén. Gyárfás Ödön kellően alakította a szerelmes parasztféket. Elevenen, fűrgen

mozgott és temperamentummal játszott. Gy. Lónyai Piroskában derék partnerre talált. A kis szubrett ügyesen szerelmeskedett, bár a rossz nyelvek azt a megjegyzést kolportálták róla, hogy nemcsak a játéka elragadóan hamis, de — a hangja is. Ezt azonban még nem írhatjuk alá, mert a Kis Sári szerepében itt-ott szépen intonált. Dulics Mariska Lujza szerepében tetszett a háznak s kellemes játékával valóban ki is érdemelte a tapsokat. Murányi Juliska játékában nem volt meg a kellő őszinteség. Tehetségéről újból alkalmunk ugyan e szerepében is meggyőződhetni, de hogy befejezett alakítást produkáljon, ehhez idő, tanulás, szorgalom és szigorú önbírálat kell. Beczkóy mint Boross János kabinet-alak volt, nemkülönben Deák Péter mint Weiner Vilmos, kik bravuró játékukkal állandó derűtlenségben tartották a házat. A drámai elemet Palágyi képviselte a darabban, mint Bódi Ferenc. Hévvvel alakított s derekasan oldotta meg feladatát. Az összjáték szerencsésebb volt mint első estén, mit természetesen örömdetesen említnék meg. A rendezés sem hagyott fel kívánni valót.

Hétfőn este premiér volt. Sidney John világhírű operettje, a **Görög rabszolga** került bemutatásra. Erről, valamint a továbbiakról a jövő számban referálók, addig is azonban, hogy egy Deák Péter szinigazgató, mint a művészársaság, valamint e lapok nagyrabecsült olvasóközönsége tudja, hogy mely oldalról fű a szél, teljes tisztelettel aláírom ezt a recensiót.

Gonda József.

Ujdonságok.

Kinevezés. A földmívelésügyi miniszter Perl Bódog ösztöndíjas gazdasági segédét kinevezte földmívelésiskolai segédtanítóná és szolgálattételre a szabadkai földmívelésiskolához osztotta be.

Egyházmegyei hír. Hengen József apatini r. k. segédlelkész kápláni minőségben Bajára helyeztetett át.

Kiküldetés. A kalocsai érseki hatóság Eper Adám nyugalmazott lelkeszt a Mosoriban és vidékén élő r. kath. hívek lelki gondozására küldetett ki.

Nyugdíjazás. Kovalszky Lajos a verbászi államig segélyezett közszéki algimnázium igazgatója 30 évi szolgálat után nyugalmába vonult.

Uj törvényszéki elnök. A király Ringhofer Lajos szabadkai kir. ügyész az ujvidéki kir. törvényszék elnökévé nevezte ki.

Lemondás. Fonyó Pál ó-becsei plébános lemondott állásáról és azt folyó évi december hó 31 én hagyja el. Adminisztrátornak Jauch Ferenc bajai káplán rendeltetett ki.

A bácsi gör. kel. püspök Ó-Futtakon. O Futtakról sürgönyzik lapunknak tegnapi kelettel. Az ó futtakai gör. kel. szerb templom veszentjeinek ünnepe alkalmára ma reggel érkezett O-Futtakra Sevisz Mitrofan ujvidéki gör. kel. szerb püspök, kit lovasok és 30 kocsis várván a batáron, hol a járási főszoabgábiró fogadott, majd a községi szélen felállított díszes diadalkapunál a hitközség elnöke a hívek nevében, a községi jegyző pedig a község nevében mondott üdvözlő beszédet, mire a jó pasztor szívélves szavakkal mondott válaszokat, ez alkalommal Vidiczky György kovili zárdafőnök protosyngolussá lesz avatva, Janosevity János diakonus pedig lelkészül szentelve. Délben a plébánián bankett volt.

Pályázat. A hódásghai kir. járásbírósnágnál irnoki állásra pályázat van hirdetve. Pályázati kérvények 2 hét alatt nyujtandók be.

A szegény gyermekek nevében! A zombori magyar jótékony nőegylet magasztos, de nehéz hivatásának tudatában régi szokása szerint az idei karácsonykor is fog szegény iskolás gyermekeket felruházni. A nyomor és szegénység oly nagy, hogy az egylet pénztárát a nap nap mellett jelentkező inségek teljesen kimeríteni látszanak. Szegény iskolás gyermek is annyi jelentkezett már, hogy az egylet saját pénztárából ötvenedrésztük sem képes segélyezni. Azért azon alázatos kéressel fordul a n. é. közönséghez, hogy nehéz, de áldásos működésében kegyes adományait segélyezni méltóztassék. A szegény iskolás gyermekek felruházására adott legesekélyebb adományt is köszönettel elfogad és hirlapilag nyugtáz alulírott elnök, özvegy Esztergamy Borbála.

Technikus estély. A Vadászktört emeleti kistermében f. hó 11 én este a zombori technikusok asztaltársasága sikertült családt, s egyúttal Steinecker Gábor kir. főmérnök, a zombori kir. folyammérnöki hivatal távozó főnöke tiszteletére bucsuestélyt rendezett. Az estély fényűző emelte a hölgyek jelenléte, kik minden fényűzés mellözésével vonzó bájaikkal kötötték le figyelmünket. A vacsorával kezdődött és táncsal végződött estélyt a nyugodt kedélyesség jellemezte, melynek fokozásában a mi technikusaink, kik társadalmi életünkben mint a „jövő” emberei előnyösen ismeretesek, valóságos mesterek voltak. A társasvacsera természetesen nem mult el tőzstok nélkül s különös figyelemmel voltak a szónokok a hölgyek iránt, míg a kártyások melegen busztak el Steinecker Gábor kir. főmérnöktől, ki rövid zombori tartózkodása alatt elérte, hogy mindannyiunkban kedves emléket hagy hátra.

Csillaghullás. Mig babonás emberek rettegve várják a napot, illetőleg az éjjelt, amelyen a föld az üstökösselel összetűzközik, a tudós csillagászok erősen készülődnek az ideai csillaghullás megfigyelésére. A nem csillagász is, ha pompás égi jelenségnek akar tanujára lenni, jól teszi, ha a keddről (már!) szerdára és szerdáról estűrtőkre virradó éjjelen fölálodozza éjszakai nyugalmának egy részét. Ez a két éjjel lesz a pompás csillaghullás éjjele. Hogy melyikek fog több csillag hullani, azt előre határozottan megállapítani nem lehet, valószínű azonban, hogy legtrűbb lesz a csillaghullás estűrtőkön reggel öt órákor. Aki tehát két éjjelt nem szánhat rá a megfigyelésre, legalább a szerdáról estűrtőkre virradó éjjelen legyen talpon. A ritka látvány csak éjjel körül kezdődik és a reggeli órákban válik teljessé. Éjjel után minden irányban, de különösen keleten lesz sűrű a csillaghullás.

Törvényhatóságaink és a h. é. vasutak. A vármegyei helyi érdekű vasutak létesítéséhez eddig nálunk a vármegye 1.420.000 frt, Baja város 10.000 frt, Zombor sz. kir. város 50.000 frt és Ujvidék sz. kir. város 40.000 frttal járult hozzá, amely összegeket részint kifizették, részint kötelezően megszavazták.

Arckép-leleplezés. A bács-topolyai polgári olvasókör elnökének, dr. Hadzay Jánosnak arcképét megrajzoltatta s a képet vasárnap este az elnök tiszteletére rendezett banketten leleplezték. A banketten 65-en vettek részt az egylet tagjai közül. Az innepellet dr. Fárnek Dezső és dr. Csirák Gábor köszöntötte fel, ki meghatva mondott köszönetet. — A sikerült arcképet Schlosz Lajos tanító rajzolta.

Győztes bácsmegei agár. Az országos agárászegylet folyó hó 9., 10. és 11-én tartotta meg Szolnokon országos agárversenyét. A versenyen az ország minden részéből a leghíresebb agárások nagy számmal jelentek meg és a versenyek óriási érdeklődés mellett folytak le. A futamokra összesen 41 agár bocsátlatott, amelyek közül az első díjat Pilaszánovits József bácskai nagybirtokos „Makra” nevű pompás agara vitte el. E győzelem oly fényes és pártját ritkító, ami az agárások annáseiben arany betűkkel lesz följegyezve. Az első díjot kivűl a földmívelési miniszter a mezőgazdasági ménesből egy pompás lovat ajándékozott a nyertes agár tulajdonosának, aki még e mellett az országos agárászegylettől érmet és 600 frt készpénz jutalmat is kapott. A verseny eredménye az agárász sportkörökben általános föltűnést kellett.

Pályázat. Bács-Topolyán tanító állásra pályázat van hirdetve. Fizetés 400 frt, lakbér 40 frt és 50 frt ötdéves pótlék. Pályázati határidő november 15.

A zombori „Árucarnok” háza. Zombor város tanácsától vettük a következő hirdetményt: Zombor szab. kir. város tanácsa részéről közhírré tétetik, hogy a törvényhatósági bizottságnak 195. közgy. 1899. számú határozata, melylyel kimondatott, hogy a város közönsége a bajai-uti 11. ösz. telket a rajta lévő épületekkel együtt építkezési célokra a „Zombori iparosok kézműveinek árucarnoka mint szövetkezetnek” tulajdonul átengedi, — a kiadóhivatalban folyó évi november hó 10-től számított 30 napon keresztül közszemlére tétett azzal, hogy ellene ezen záros határidő alatt felebezését a városi tanácshoz bárki benyujthassa.

Községülés Baján. Csütörtökön tartott közgyűlést Baja törvényhatósága Schmausz Endre főispán elnöke alatt. A polgármesteri jelentés tudomásul vétele után a közgyűlés 25 bizottsági tag indítványára egyhangulag elhatározta, hogy a polgármesteri fizetést 1900. évi január hó 1-étől 2400 frtről 3000 frtra emeli. Szolnok-Doboka vármegye átiratát az országgyűlési képviselőjelölés tárgyában, minthogy az a párok és választók dolga, a választás szabadsága és tisztasága érdekében egyszerűen tudomásul veszi a közgyűlés. Végül elhatározta a közgyűlés, hogy a régi városi kórházat leromboltatja és helyébe egy a mai kornak és a közkívánalt maknak megfelelő új kórházat épít, miért is utasítja a tisztí főmérnököt, hogy a terveket és költségelírányzatokészítse el.

Agárverseny Szabadkán. A Szabadkán szombaton megtartott agárversenyen az első díjat, egy ezüst billikomot Pilaszánovits József „Replij” nevű agara, a hölgyek díját Fernbach János „Remény” nevű agara nyerte el.

Uj ügyvéd. Dr. Kovács Jenő zentai földink, a „Budapesti Napló” belső munkatársa az ügyvédi vizsgálatot sikerrel tette le és irodáját Budapesten (VI. Teréz-kört 39.) megnyitotta.

Hulla a kutban. A sztapári-uton, egy ház udvarának a kutjában, szombaton reggel egy feloszlanak indult emberi hullát találtak. A városi közkórházba szállították.

Névmagyarosítás. Kiskoru Spitzer Sándor, Jenő és Lajos zombori lakosok a belügyminiszter engedélyével „Szeles”-re magyarosították nevüket.

Személyforgalom beszüntetés. A Dunagőzhajózási társaság köztudomásra hozza, hogy a Tiszán a szeged—zimonyi személyforgalmat folyó hó 13-án beszüntette.

Katholikus kongresszus. A katolikus körök országos nagygyűlése, amelynek célja a magyar katolikus világnak egységbe való tömörítése, folyó hó 8 án tartatott meg Budapesten az ország csaknem valamennyi katolikus egyesületének részvétele mellett. A kongresszus Boromisza Tibor dr. kalocsai kanonokot, volt jankováci plébánost, ki egykor vármegyének közügyeiben élénk részt vett, alelnöknek választotta meg. Ugyanó előadást tartott ily címen: „Az 1900. és a katu. egyesületek.” Azt indítványozta, mondja ki a nagygyűlés, hogy az 1900. évfordulót megünnepli és ez ünneplés módozatára nézve várják a püspöki kar utasításait. Indítványát a nagygyűlés egyhangú lelkesedéssel fogadta el.

Halál a gőzmalomban. Szabadkáról írja tudósítónk: Iszonyu szerencsétlenség történt csütörtökön reggel az Antunovits L.-féle gőzmalomban. Vojnits H. István fiatal molnáregény a hengerkövet akarván megállítani, a hajtószíjat megfogta. Hogy, hogy nem, a jobb karját a gyorsan forgó kerék elkapta és a szoros értelmében tövéből kiszakította. Vérfagyasztó látvány tárult a szerencsétlen munkás iszonyu sikoltására az az órá futott többi munkások elé. Az eszméletlen embert a kórházba vitték, de mire az orvosok kezelés alá vehették volna, meghalt.

Hajóközlekedés. A magyar folyam és tengerhajózási részvénytársaság igazgatósága közhírré teszi, hogy az előrehaladott évadra való tekintettel az ujvidék—vukovári hajójaratokat november 20-tól kezdve a következő megszorítással fogja főtartani: a főtmentített naptól fogva megszűnnek: a „vukovári—várnai”, a sarengrádi, az illóki, a cserevici és a futtakai kikötők, továbbá az opatovaci, a novoszellői és bánostori ladik-állomások. Sarengrád állomás pedig a hátralevő időre ladik-állomásként fog fentartatni. Bezárólag november hó 20-án megszűnnek továbbá a „baja—apatini” hajójaratok, minél fogva a személyforgalom az említett napon a f. évben megszűnik, a tömeggáru forgalmat azonban ez az intézkedés nem érinti.

Elstűyedt toherhajó. Grimmer János kisközégi lakosnak első ízben tavaszkor Palánkánál stűyedt el egy téglával megrakott hajója és folyó hó 4-én ismét egy ilyen csapás érte. Egy kövel megrakott dereglyéje stűyedt el Bezdánban a Ferenc-esatorna torkolatánál. A kar több száz forintra rug.

Gyujtogatás. Merkovicz András szabadkai földbirtokos tanyáján az ujjonnan átalakított gőzmalom, f. hó 8-án éjjel ismeretlen tettes felgyujtotta s az teljesen leégett. A kar 40.000 forint, a gőzmalom azonban csak 24.000 forintra volt biztosítva.

Szabadka-e vagy Szabátka? Szabadka városát a szegedi nép Szabatkának hívja. Egy nyelvész most azt fejtegeti a M. A.-ban, hogy ez utóbbi elnevezés a helyes, mert a szegedi nép ósmagyar szóalakban ejti ki az említett város nevét. Fejtegetésében a többi közt a következőket írja: Mivel pedig a helységnevek szótarabán sem a *szabátka* ósmagyar szó szerepel, hanem *szabadka*, mely a benne szereplő *szabad* és *ka* gyökszók szerint e fogalmat fejezi ki: *szabad emberke*, mai néven férfi- és nő-kisded, mint ahogy a *ka* szócska első rendben szorososan ezen fogalmakat fejezi ki; tehát észszerűen a *szabadka* szó is ily két fogalmat jelenthet nyelvteni alapon. Ezt alapul elfogadva, kétségtelen, hogy a *szabátka* és *szabadka* szók is két külön fogalmat jelenthetnek és jelentenek is nyelvteni alapon. Am ezebből az is kétségtelen, hogy a szegedi nép által máig is használt *szabátka* szó nem azonos jelentési fogalmat fejez ki, minőt a mai *szabadka* magyar szó a benne szereplő külön gyökszók jelentései alapján. A *szab* cselekvő ige oly eszes emberi cselekvést jelent, midőn az ember rendelkezésre álló élettelen anyagból magának ruhát, öltönyt szab, hogy azzal testét az idő viszonyosságai ellen védje, befűdjé, betakarja; a belőle származott *szabát* műveltető ige pedig oly eszes emberi cselekvést jelent, midőn az ember a rendelkezésre álló élettelen anyagból a *szabómester* által magának testét befűdő öltönyt szabati testtelensége befűdésére, eltakarására, a *ka* szócska első rendben pedig oly emberi személyt jelent, kit a rája kiszabott öltönyt befűd, betakar, második rendben pedig oly emberi személyhez hasonló kisebb emberi személyt is, kit az ember vele befűd, betakar, minőt az ember gyereke. A régi magyar nyelvben, mely a scitia nyelv alapon, minden szó kétféle cselekvést jelent és pedig első rendben oly eszes emberi cselekvést, melyet az ember természetesen esze sugalmából cselekszik, ilyeneket fejeznek ki az ósmagyar nyelvben szereplő cselekvő igeik és az ezekből származott műveltető igeik. E nyelvteni alapon jelent az ósmagyar nyelvben a *szab* és a belőle képzett *szabát* ige is, melyet a mai magyar nyelvten szerint műveltető igeinek nevez a magyar nyelvészet. E nyelvtenyit ismerve, kétségbevonhatlan alapigazsággá juttatják a mai magyar nyelvészek is, hogy a *szab* és a belőle képzett *szabát* származik ige is első rendben oly eszes emberi cselekvést jelent, melyet az ember józan esze sugalmával fogva cselekszik, tesz, végez. És ezen cselekvő igeik már a magyarok ősei — a scitaiak nyelvben is — használatban valának, mint a hogy a mai magyar nyelvben is folyton használja a magyar nép s a mai nyelvészek is helyesnek ismerik el.

A táviratok elveszése és elferdítése elleni védekezés. A zombori m. kir. posta és távirat-főnökségtől vettük a következő átiratot: Az államkincstár a „Táviratüzleti szabályok“ 6. §-a értelmében nem vállal felelősséget és jótállást azon károkért, melyek a táviratok elveszése, elkésése, vagy elferdítése következtében támadhatnak. Gondoskodott azonban arról, hogy a táviratkozó közönség táviratainak kézbesítéséről a címzett hozzájárulása nélkül meggyőződhessek, illetve táviratát az elferdítés ellen biztosítsassa. Minthogy e módokat a nagyközönség, a mint a tapasztalat mutatja, nem igen ismeri, azokat a közönség érdekében alább közöljük. 1. Ha a táviratot küldő egyén arról akar meggyőződést szerezni, hogy távirata tényleg kézbesítettet-e, ezt kétféle módon érheti el. Nevezetesen kaphat erről értesítést távirati úton, vagy postán. Előbbi esetben táviratának címe elébe „(P. C.)“ jelzöt ír és a távirati értesítésért 10 szavu távirat díjának megfelelő összeget fizet; utóbbi esetben pedig a cím elébe „(P. C. P.)“ jelzöt ír és a postai értesítésért 25 krt fizet. 2. Ha táviratát az elferdítés ellen kívánja biztosítani, a cím elébe „(T. C.)“ jelzöt ír, mely esetben távirata tartalmát az összes hivatalok egymásközt összeolvasás által egyeztetik. Az összeegyveztetésért az eredeti távirat díjának 1/4 részét kell fizetni.

Ki lesz hosszúéletű? Az, akinek erős a szíve, jó a tüdye, izmosak az emésztőszervei és normális az agya. Meglátszik ez már a külsején is az embernek. Marner amerikai tudós kiszámította, hogy nesztorra csak az lesz, kinek törzse a végtagokkal és fejével arányban áll, az ilyen ember tíve nagynak, állva kicsinynek látszik, kezük feje nagy és lapos, de ujjai rövidiek. A nesztor-jelöltek agya mélyebben helyezkedik, ami a fillnyilas mélységéből látható. A nagy és erős tldöt tág orrlyukak jelzik. Az olyan gyermeknél, kinek ősei egyik ágon hosszú, másik ágon rövidéletűek voltak, hátráltatni kell a fejlődés befejezését. Nevezetesen megfigyelés az is — és ezt vajmi sokszor tapasztaltuk magunk is — a nagyon okos gyermekek idő előtt szállnak sírba. Ujabban a meszet tekintik az emberi élet legadázabb ellen-ségének. A csontok és ezek tulmeszesedése ellen oltalmul foszforsavas desztillált vizet isznak az amerikaiak. Ott most nem sok szerencsét kívánnak az emberek egymásnak, hanem így közönlük egymást: „Adjon isten kevés meszet!“

Hítvesgyilkos férj. Szabadkáról borzalmas gyilkosság híret küldi tudósítónk. Láng Mihály szatócs a folyó hó 7-éről 8-ára virradó éjjelen részegen tért haza a kocsmából. A különben csöndes embert a borvalóságos vadállattá tette. Rátámadt a feleségére és alig egy-két szó után fölkapta az asztalon heverő konyhakést és nejt hasba szurta vele. A szerencsétlen asszony rövid kinlódás után belehalt sebébe. A gyilkos férjet tltéstét elfogták.

Rendelet a karácsonyfáról. Az örökzöld karácsonyfák sem kerülhették ki sorsukat: a rendelettel való gondoskodást. Ezentul nem lesz szabad mindenki-nek karácsonyfát árusítani. A földmíveléstügyi miniszter ugyanis szigorú büntetés terhe alatt elrendelte, hogy mindazok, kik fenyő-karácsonyfát árusítanak, a jogos szerzésről hatósági bizonyítványt tartoznak maguknak kiállítani és azt maguknál tartani, hogy mindenkor ellenőrizhetők legyenek. A miniszter rendelete nagyon helyes, de szigoruan végre is kell hajtani, mert a karácsonyi ünnepekét megelőzőleg, tapasztalás szerint gonosz kezű nagy pusztításokat szoktak tenni nemcsak az erdei fenyő-ültetvényekben, hanem a diszkertekben is.

Csöd. A szabadkai kir. törvényszék folyó hó 7-én Székely Simon könyvkereskedő és a „Szabadkai Hírlap“ szerkesztő tulajdonosa ellen a csődeljárást kimondotta. Tömeggondnok Békeffy Gyula dr. ügyvéd.

Hamis pénz. O-Becsén a mult hetipiacon a rendőrség ismét több hamis ezüst forintot talált, melyet elkobzott.

Felelős szerkesztő:
Dr. BALOGHY ERNŐ,
köz- és váltó-ügyvéd.
Laptulajdonos és kiadó:
BITTERMANN NÁNDOR.

HIRDETÉSEK.

Sztapári-uton levő 26. számú ház és beltelek egészben vagy részben eladó. Bővebbet a tulajdonos: LANG GYULA városi tanácsnoknál.

Lakás-változtatás.

Van szerencsém a nagyérdemű hölgyközönségnek becses tudomására hozni, miszerint a **Zrinyi-utcai 184. sz. ház,** amelyben üzletem és lakásom tűzvész folytán lakhatatlanná válván, kénytelen voltam onnan kiköltözni és

női szabó-üzletemet a csendes-utca (takarékpénztár-utca) 130. sz. a. rendeztem be.

Kérem a nagyérdemű hölgyközönséget, hogy ezen lakásváltoztatást tudomásul venni és üzletemet további kegyes pártfogásában részesíteni kegyeskedjék.

Zombor, 1899. november hó.

Draxler Lajos,

női szabó.

3-2

2053. szám.

kig. 1899.

Árlejtsi hirdetés.

A vármegye törvényhatósági közigazgatási bizottságának 4643. kigh. ex 1899. sz. a. kelt határozata folytán az ó-sztapári róm. kath. iskola és tanítói lakás felépítési munkálatoknak oszt. ért. 5484 ft 59 kr előirányzat szerint leendő foganatosítása engedélyeztetvén, ezen munkálatoknak vállalkozás útján való biztosítása céljából **1899. évi november hó 28-án délelőtt 10 órakor** O-Sztapár községében nyilvános szóbeli árlejtés és zárt ajánlati versenytárgyalás a járási főszolgabíró avagy helyettesének közbejöttje mellett fog tartani. Felhívtnak a vállalkozni szándékozók, hogy a költségtérítési összeg 5%-ának megfelelő 274 ft 23 kr bányapénzzel, vagy ilyen értékű magyar állami papirokkal ellátott zárt ajánlataikat a nyilvános árlejtés megkezdése előtt alulírt elüljáróságnál nyújtsák be, vagy ilyen pénzüsszeggel magukat ellátva, a szóbeli árlejtésen jelenjenek meg.

A tervek, költségvetés, vállalati részletes feltételek és egyéb ezen munkálatokra vonatkozó okmányok O-Sztapár község jegyzői irodájában naponként a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kelt O-Sztapáron, 1899. évi november hó 9-én.

3-1

Az elüljáróság.

8649. szám. kig. 1899.

Pályázati hirdetés.

Bács-Bodrogh vármegye szabályai járáshoz tartozó Zeablya községben a közs. irnoki állás elmozdítás folytán üresedésbe jöven, annak választás útján leendő betöltésére pályázatot hirdetek.

Érintett irnoki állás évi javadalmazása 360 ft készpénzfizetésből áll. Szorgalmához és tehetségéhez képest legalább 400 ft mellékjövdelemre számíthat.

Megjegyzem, hogy a magyar, szerb és német nyelv tudása megkívántatik és hogy a jegyzői vizsgával bírók előnyben részesülnek.

Felhívom pályázni szándékozót, miszerint szabályszertien felszerelt kérvényeiket hozzám **1899. évi november hó 20-ig** adják be.

Zsablyán, 1899. évi október hó 30-án.

Nikolits,

főszolgabíró.

3-3

Ház eladás.

Zomborban, a Szelenese külváros kalap-utcájában fekvő 538. sz. a. lakház, 600 □ öl telekkel, melyben 4 szoba, 2 konyha, 2 éléskamra, pince és felszerből és cserép tetővel ellátva van, kedvező feltételek mellett jutányos áron szabad kézből eladó.

Bővebb felvilágosítást ad a tulajdonos

Váhl Péter.

2-2

Zombor, Bittermann Nándor és fia könyv- és könyvnyomtatásból.

Hirdetés.

A bezdáni országuti sorompón innen elterülő mintegy 5 és fél lánca szántó, továbbá a felsőváros Vitéz-utcabeli 138. ö. i. számú ház eladó. Bővebb felvilágosítással szolgál

3-3

Bieliczky Gyula.

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

STEBLER ANTAL

művészt és ékszerész

Zombor, „Korzó“, a nagy dohánytözsde mellett.

Dús választék

schweici arany-, ezüst-, tulla-, bécsi inga-, konyha-, francia ébresztő-, íróasztali- és schwarzwaldi órákban.

Továbbá nagy választék

ékszer-, arany-, ezüst- és china-ezüst árukban a legolcsóbb árak mellett.

Óráknál 2 évi jótállás.

Elfogadok minden e szakmába vágó javításokat. Veszek és becserelek töredék arany- és ezüst-árakat a legmagasabb áron. — Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan eszközöltetnek. Vésnöki munkákat a legtisztábban eszközölöm. (Jegygyűrűbe vésés ingyen.)

3-2

Képes árjegyzéket

vidékre ingyen és bérmentve küldök.

Fiú tanoncul felvétetik.

20427. sz.

1899. urb.

Hirdetés.

A szabadkai kir. törvényszék mint urbéri bíróság közhírré teszi, hogy dr. Békeffy Gyula szabadkai ügyvéd által képviselt Stein Vilmos és társai katymári birtokok kérelme folytán a Bács-Bodrogh vármegyébe kebelezett Katymár községben levő urbéri teleki földbirtokokra néve a tagosítási eljárást megindította s illetve hasonszámú végzésével elrendelte, hogy az érdekelt birtokosok az 1836. évi X. t. c. és az 1871. évi 53. t. c. értelmében az alábbírt módokat szerint s alábbírt helyen és időben megszavaztassanak arra néve, hogy a törvény által megkivánt része a birtokosoknak óhajtsa-e a tagosítást.

E célból első sorban is a községi előljáróság által egybeállított szavazó-lajstrom 1899. évi november hó 17-iktől 1900. évi január hó 17-ikeig bezárólag Katymár községében az előljáróság felügyelete alatt közszemlére lesz téve, mely idő alatt a hivatalos órákban minden érdekelt jogosítva van a szavazó-lajstromot betekinteni.

A szavazó-lajstromok elleni netáni felszólamlások 1900. évi január hó 18-án délelőtti 9 órától délelőtti 11 óraig jelenthetők be Katymár községében a kiküldött törvényszéki bíró előtt, ki azon felszólamlásokat nyomban el is bírálndja. Az ezen idő után bejelentett felszólamlások figyelembe nem vétetnek.

A szavazás határnapján Katymár községéhez ugyanezen napnak, **1900. évi január hó 18-ikának (tizennyolcadikának) délutáni 2 órája** tüzetik s a szavazás addig folytatattik, míg jelentkezők folyton vannak, ha a jelentkezés megszakad, 1/4 órai zárvatáridő tüzetik ki egy izben s az ez alatt jelentkezők szavazatának bevétele után a szavazás berekesztetik.

A szavazásra vonatkozólag még megállapittatik, hogy:

1. azon birtokosokról, kik a szavazáshoz nem járulnak, az fog vélelmezteni, hogy a tagosítást kívánják s ehhez képest ezek birtoka a tagosítást kívánók birtokához fog számittatni;

2. közös birtoknál csak valamennyi jogosult egytttes és egybehangzó nyilatkozata alapján történhetik szavazás;

3. a kiskorúak és gondnokoltak birtoka a tagosítást óhajtok birtokához számittatik;

4. meghatalmazás általi szavazás csak akkor fogadtatik el, ha a meghatalmazás közjegyzőileg vagy a községi előljáróság által hitelesítve van.

A szavazó-lajstromok elleni panaszok felvételével és elbírálásával, valamint a szavazás megejtésével dr. Koller Kálmán kir. trvszéki bíró bizatik meg.

Szabadkán, 1899. október hó 30. napján.

Polgár,

elnök.

3-3

9458. szám kig. 1899.

Pályázati hirdetés.

Vajszka és Bogyán szövötközött kisközségéből álló jegyzői körben a segédjegyzői állás üresedésbe jöven, mindazokat, a kik ezen állást elnyerni óhajtják, felhívom, hogy szabályszerien felszerelt pályázati kérvényeiket folyó évi november hó 25-ik napjaig annál is inkább benyujtsák, mert a később érkező kérvényeket figyelembe venni nem fogom.

Az állással előleges havi részletekben kifizetendő 480 ft évi javadalmazás van összekötve. Szláv nyelvben jártasak előnyben részesülnek. Hódásghon, 1899. november 8-án.

Lichtneckert,

szolgabíró.

3-2